

MÉRT NEM TUDNAK A FÁK JÁRNI?

Erdélyi cigány népmesék

MÉRT NEM
TUDNAK
A FÁK JÁRNI?

Erdélyi cigány népmesék

Kürti Andrea rajzaival

GUTENBERG
KIADÓ

AZ OKOS ANYA

Egyszer volt egy szegény cigány asszony. Télen elment a városba seprűt árulni. Volt két kis gyermeke, nem hagyhatta a sátorputriban, tehát magával vitte. Eladta seprűjét, és ment hazafelé. Hát a hólepte mezőn egy farkas iramodik neki. Mondta az asszony a gyermekeknek:

– Most aztán kiáltatok, ahogy csak bírtok: Farkashúst! Farkashúst!

És a gyermekek torkuk szakadtából kiáltották: „Farkashúst! Farkashúst!”

Meghallotta a farkas, megállott és kérdezte az asszonyt:

– Mit kiáltanak a purdék?

Felelte a cigány asszony:

– Farkashúst, mert a farkas húsát nagyon szeretik. Látod, milyen erősen kell őket tartanom, ha eleresztem, rögtön széttépnek téged!

A gyermekek mind kiabálták: „Farkashúst! Farkashúst!”

Megijedt erre a farkas és elszaladt. Találkozott egy fáradt rókával. A róka megszólította:

– Hová sietsz farkas koma?

A farkas megállott és elbeszélte a róka komának, hogy találkozott egy cigány asszonnal, két gyermeke mindig csak azt kiáltotta: „Farkashúst! Farkashúst!”, s ha az asszony nem tartotta volna vissza őket, széttépték és megették volna. A róka kikapta a farkast, s így szólt:

– Mégiscsak ostoba golyhó vagy te, farkas koma, hogy a kis gyermekek is megszalajtanak téged. Én fáradt vagyok, s nem térhetek vissza veled. De tudod mit? Ezzel a kötéllel köss engem a hátadra, hogy le ne bukjam, s aztán fuss vissza, ahogy csak tudsz. Majd utolérjük az asszonyt a két purdéval, aztán ketten szépen felfaljuk.

Hátára kötötte tehát a farkas a rókát, és az asszony után szaladt. Amint az asszony meglátta őket, odakiáltott:

– Mégiscsak lusta fickó vagy te, róka! Három farkast ígértél nekem, s most csak egyet hozol! Mit egyenek éhes rajkóim ezen a silány farkason?

Meghallja ezt a farkas, hátat fordít és rohan lélekszakadva. A róka lecsúszik a farkas hátáról, nem bírja hamar feloldani a kötelet és szétzúzódik a köveken. A farkas pedig fut, fut vaktában, belebukik egy mély gödörbe és kitöri a nyakát.

AZ ÖRDÖGKIRÁLY LÁNYA

Volt egyszer egy király. Az a király olyan erős ember volt, hogy nála erősebb az egész világon nem akadt. Az egész világon az összes királyt leverte. Övé volt az egész világ. De a király már igen öreg volt.

Egyszer aztán gondolkodóba esik. Előveszi a könyveit, nekilát olvasni. Mindegyre olvas, olvas. Egyszer csak az ördögre bukkan!

– Na, az ördöggel még nem verekedtem.

Fog egy darab papírt, és megüzeni az ördögnek, hogy szombaton délben álljon ki vele viadalra. Az ördög megkapja a levelet, elolvassa, s elneveti magát:

– No nézd már, kivel akar megmérkőzni ez a király! Énvelem? Hiszen egymagam felfalom az egész hadseregét. Nem fért a fejébe, hogy én vagyok az ördög?

Akárhogy is, az ördög nem tehetett egyebet, ki kellett állnia viadalra a királlyal. A király szombaton délben már kint volt a hadseregével a terepen, ahol mérkőzniük kellett. Nézdegélnek szerteszéjjel, nem jön senki. Egyszer az egyik katona felfelé néz. Látja, hogy olyan fekete fellegek jönnek, hogy az Isten őrizzen. Jelenti a katona a királynak:

– Királyom, kardod a nyakamon, nézz egy kicsit felfelé! Olyan fekete felleg jön, olyan rossz idő, hogy az Isten őrizzen! Most nem tudunk háborúzni; inkább menjünk haza!

A király felnéz:

– No, fiaim! Azok nem fellegek, hanem ördögök. Most jönnek az ördögök!

Mikor a katonák meghallották, mind megrémültek:

– Ó, Istenem, nézzétek! Egy ördög akkora, mint egy felleg!

Az ördögök leszállnak a király elé, csatába kezdenek. Csatáznak három nap, három éjszaka, de egyetlen katona sem esett el, sem az ördögök közül, sem a király seregéből. Ekkor így szól az ördög a királyhoz:

– Hej, hej, király! Látom, jó katonáid vannak, mert még egy sem esett el közülük.

Mondja neki a király:

– Hát bizony neked is jó katonaságod van, mert a tieid közül sem esett el egy sem. Pedig a te katonáid ördögök.

– Hó, király, ha tudtam volna, hogy ilyen ember vagy, a viláért sem álltam volna ki veled viadalra!

Nem sok idő múlva egy katona érkezik a királyhoz:

– Nézd, király, a feleséged levelet küldött neked.

No, fogja a levelet, elolvassa, odamegy az ördöghöz:

– Nézd, ördög! A feleségem levelet írt nekem, hogy ma már hatodik éve itt vagyunk és folyton harcolunk, és közben nem is láttuk a feleségünket. Neked sincs egy fiad sem, nekem sincs. Menjünk haza, nézzük meg a feleségünket, mert ki tudja, élnek-e, vagy sem.

– Igaz, jól mondod. De én csak úgy engedlek haza, hogy ami nincs a házában, ideadod nekem szolgálni három évig.

A király megáll, gondolkodik. Azt gondolja: „Hát hiszen én tudom, hogy mi van a házában, mi van a padlásán, úgyhogy az ördög nem nyerhet.”

– Jól van, te ördög – mondja. – Amiről nem tudom, hogy nincs nekem, neked adom három évre.

Hazatér a király, a felesége állapotos. Mikor a király látta, majdnem esztét veszítette, hogy odaadja a leendő fiát. Felesége lebetegedett, szült egy szép kisfiút. Az a fiú úgy nőtt, hogy amennyit más gyermek három év alatt nő, ő egy nap alatt nőtt annyit. Nem volt mit tenni, a király visszatért a csatába, és így szólt:

– Na, nézd, ördög! Ha tudtam volna, hogy kit kell neked adnom, itt maradtam volna, amíg meg nem halok. Nem bántam volna, hogy nem látom a feleségemet, nem látok senkit, mintsem hogy neked adjam a fiamat.

Na, semmi baj; most már nem harcoltak tovább. Hazatértek az ördög katonái, hazatért a király hadserege is. Mikor a fiú tizennyolc éves lett, át kellett adni az ördögnek három évre. Mire a tizennyolcadik évet betöltötte, akkorára nőtt, mint egy hegy. Mikor betelt a tizennyolcadik év, elindult szolgálni az ördöghöz. Ezen a napon a fiú csak evett, ivott, az ördögnél nem volt semmi teendője. Másnap azt mondja neki az ördög:

– Na, fiú, vacsora után gyere fel hozzám!

A fiú gyanútlanul felment az ördöghöz. Az mondja neki:

– Na, látod ott azt az erdőt?

– Látom.

– Na, reggelre az egész ki legyen vágva, a fa az udvaromra rakva, a tuskók kiszedve, az udvaron külön rakva, a föld fel legyen szántva, be legyen ültetve szőlővel, s reggelre egy kancsó bort ihassak.

Mikor a fiú hallotta, búsan kiment. Időközben azonban az ördögnek is született két fia meg két lánya. A kisebbik lány olyan volt, olyan szép volt, hogy a napra lehetett nézni, de reá nem. Megszerette egymást a legény meg a lány. Mikor kimegy, indul a lányhoz, elmondja neki.

– Hm, ez a legkisebb dolog. Eredj, feküdj csak le. Majd reggel felkeltelek, amikor a bort kell vinned a tatának.

Megy a legény, elkeseredetten lefekszik. Megy a lány, minden szobából össze-szedi a kulcsokat. Tizenkét órakor kimegy, földhöz vágja. Ahány ördög volt az egész világon, mind odagyűlt. Mondják az ördögök:

– Mit parancsolsz, drága kedves gazdasszonyunk?

– Semmiség. Látjátok azt az erdőt? Reggelre abból az összes fát hordjátok az udvarunkra, a tuskókat szedjétek ki, szántásatok fel, ültessétek be szőlővel, reggelre legyen belőle egy kancsó bor.

– Egyél, igyál, ez a legkisebb dolog.

Nekilátnak az ördögök, fél éjszaka alatt ki volt vágva az erdő. Mindent-mindent elvégeztek, reggel négy órára már ott volt a kancsó bor a lánynál. Megy a lány, felkölti a fiút, átadja neki a bort:

– Eredj, vidd a tatának!

Felmegy a legény, az ördög még aludt. Felébreszti:

- Király, kardod a nyakamon, itt van, amit parancsoltál. Mikor az ördög látja a bort, nem akarja elhinni. Felkel, nézi.
- Hát, fiam, ember vagy! Látszik, hogy kinek a fia vagy. Na, semmi baj. Eredj, feküdj le, és egyél, igyál.
- Megy a fiú, örvend, hogy megmenekült. Megy a lányhoz, sétálnak a kertben, esznek, isznak. Másnap megint mondja neki az ördög:
- Na, fiam, vacsora után gyere fel hozzám!
- Jól van. Vacsora után megint felmegy a fiú gyanútlanul. A lány kint a lépcsőn várt rá. Belép.
- Na, fiam! Látod ott azt a helyet?
- Látom.
- Ugye szép sima?
- Szép.

- Reggelre építs oda nekem egy kastélyt aranyból, meg egy hidat attól a kastélytól eddig a kastélyig, az udvaromig, s az is arannyal legyen kiverve.

Mikor a fiú hallotta, majdnem meghalt. Kimegy, mondja neki a lány:

- Mit mondott a tata?
- Ó, hagyj békét, mert reggel meghalok.
- Miért?
- Megöl az apád.
- Hogy-hogy? Olyan nagy munkát bízott rád?
- Ej, Istenem, semmit sem tehetsz, nem tudod megtenni.
- Mégis mondd el!

Elmondja a legény, hogy mit mondott az apja.

- Hó, kérem, ez apróság! Te csak menj, feküdj le.

Megy, lefekszik. Indul a lány tizenkét órakor, összeszedi az összes lakatot a szobákban. Tizenkét órakor földhöz csapja az udvar közepén. Valahány ördög elsöben jött, most még több jött.

- Mit parancsolsz, drága kedves gazdasszonyunk?
- Hát, látjátok ott azt a helyet?
- Látjuk.

- No, reggelre álljon ott egy arany kastély. Meg egy híd attól a kastélytól az én kastélyomig, az is aranyból. S az udvar is arannyal legyen kiverve.

Rendben van. Egyik a bányában bányászta az aranyat, a másik hordta, összerakta, másik az udvart intézte, másik a hidat építette. Reggelre készen volt. Reggel hat órára befejezték a munkát az ördögök. Akkor távoztak, mert készen volt a kastély munkája, ahogy kérték. Megy a lány a legényhez, felkölti:

- Fiú! Kelj fel! Eredj a tatához, mondd meg, hogy készen van.

Mikor a legény talpra állt, a szobájából nézte, hogy mi van, de nem látott ki az ablakon. Megdöngöli a szemét, hogy jól lát-e.

- Ejnye, Istenem, milyen munka folyt itt!

Megy a királyhoz, az ördöghöz, felébreszti:

- Na, király, kardod a nyakamon! Készen van a munka, amit parancsoltál.

Felkel az ördög, mikor látja:

- Ejnye, Istenem! Meglátszik, hogy kinek a fia jött ide! No, nem baj. Eredj, feküdj le és aludj.

Az ördög megy a feleségéhez:

- Nézd, a fiúnak mind a három esztendeje letelt. Haza kell engedni.
- Dehogy kell! Amíg én is nem adok neki egy feladatot, addig nem mehet haza.
- Hogyan? Hiszen a három éve letelt!

A legény szedelőzködött, hogy megy haza. Az ördögné mondja neki:

– Hohó, fiú, hová sietsz ennyire? Nem jut eszedbe, hogy az első napon nem csináltál semmit, csak ültél és ettél?

– Hát aztán mit érdekel ez engem? Én leszolgáltam a magam három évét, haza kell mennem, mert apám vár rám.

– Dehogyan vár! Tudd meg, hogy soha többé haza nem megy. Még egy éjszakára itt kell maradnod.

Rendben van. Nem volt mit tegyen a legény, kénytelen volt maradni. Az ördögné mondja a férjének, az ördögnek:

– Hallod-e! Anyád ma negyven éve halt meg.

– Igen. Én akkor gyermek voltam. Azt sem tudom, hol van eltemetve; nem is ismertem.

– Na, akkor mehet haza, ha elhozza a kendőjét meg a fülbevalóját.

Mikor az ördög ezt hallja:

– Ejnye, Istenem! A kendőből már semmi sincs! Negyven év alatt teljesen elrothadt. A fülbevalóból esetleg még van valami, de a kendőből nincs.

– Hadd menjen érte, hogy elpusztítsuk a fejét! Mert láttad, hogy az apja miféle. Ha mi nem öljük meg a fiát, és hazamegy, ő fog bennünket megölni. Láttad, hogy az apja öreg ember, és még is milyen világra szólóan erős!

Ekkor azt mondja az ördög a fiúnak:

– Na, vacsora után gyere fel hozzám!

Vacsora után a fiú felmegy, megint gyanútlanul. Mondja neki az ördög:

– Na fiam! Anyám ma negyven éve halt meg.

– No hát, ha az anyád meghalt, mi közöm nekem az anyádhoz?

– Ha! Hogy mi közöd van az anyámhoz? El kell hoznod a kendőjét meg a fülbevalóját.

– És hol van eltemetve?

– Az a te dolgod – mondja az ördög –, hogy hol van eltemetve.

– Aztán miért az én dolgom, ha neked van szükséged rá?

– Haj, fiam, én sem tudom, hol van anyám eltemetve. De ha nem, reggelre a fejed a lábadnál lesz!